

УДК 330.341

В. О. Романишин,
к. е. н., доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів та контролінгу,
ДВНЗ "Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана"

НАГРОМАДЖЕННЯ КАПІТАЛУ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

V. Romanyshyn,
PhD of economics, associate professor, associate professor of department of Corporate Finance and Controlling,
Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

CAPITAL ACCUMULATION AND IMPACTS ON THE INVESTMENT PERFORMANCE OF THE ENTERPRISES IN UKRAINE

У статті обгрунтовано соціально-економічну роль системи нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні. Розкрито теоретичні основи формування системи нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні. Доведено, що інвестиційну політику бізнесу і держави слід розглядати як основу для створення можливостей подальшого розвитку процесу ефективного накопичення капіталу в країні. Обгрунтовано, що діючий інвестиційний механізм забезпечує підтримку і технологічну модернізацію компаній, що домінують у галузях, внаслідок цього обмежуються зони перспективного накопичення капіталу у нових підприємствах у новітніх галузях. Визначено напрями забезпечення ефективного нагромадження капіталу для стимулювання інвестиційної активності вітчизняних підприємств. Обгрунтовано, що у процесі прийняття рішень на державному рівні і на рівні великих корпорацій слід відмовитися від критеріїв прибутковості як характеристики доцільності прийняття конкретних варіантів і одного з джерел інвестицій, а як основу для економічного обгрунтування рішень необхідно використовувати параметри потенційної можливості накопичення капіталу.

In the article justified the socio-economic role of the system of capital accumulation and impact on the investment performance of the enterprises in Ukraine. It reveals the theoretical principles of the formation of the system of capital accumulation and impact on the investment performance of the enterprises in Ukraine. It is proved that the investment policy of business and government should be considered as a basis for creating opportunities for further development of the process of efficient capital accumulation in the country. It was reasonable that the present investment mechanism provides support and technological modernization of companies that dominate position in the industries, as a result, the areas of promising capital accumulation in new enterprises in the newest industries. It was determined the directions of ensuring effective capital accumulation for stimulation of investment activity of domestic enterprises. It is substantiated that in decision-making process at the state and big corporation levels, it is necessary to abandon the criteria of profitability as the characteristics of the appropriateness of adopting specific options and one of the sources of investment and as the basis for the economic substantiation of the decisions, it is necessary to use the parameters of the potential possibility of capital accumulation.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційні ресурси, капітал, нагромадження капіталу, національна економіка, інвестиційний розвиток економіки України.

Key words: investments, investment resources, capital, capital accumulation, national economy, investment development of the economy of Ukraine.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Досягнення стабільного соціально-економічного розвитку потребує нарощування інвестиційних ресурсів, послідовного збільшення частки капітальних вкладень у ВВП, поліпшення структури інвестиційних джерел та оптимізації напрямів їх вкладення. За таких умов зрос-

тає роль державного фінансового регулювання інвестиційної діяльності, що має стимулювати процеси нагромадження й ефективного використання інвестиційних ресурсів відповідно до пріоритетів економічного зростання, перспектив інноваційного розвитку підприємств в Україні.

СТУПІНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИЗНАЧЕНОЇ ПРОБЛЕМИ ВЧЕНИМИ

Нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні стали об'єктами аналізу таких вчених, як: Н.Г. Георгіаді [1—2], Ю.В. Мороз [3], Г.В. Соломіна [4], О.М. Сумець [5], О.Є. Федорчак [6—8], І.Б. Хома [9] та ін.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Предметом дослідження є теоретичні аспекти визначення особливостей нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є обґрунтування особливостей нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні.

ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання:

— з'ясувати роль системи нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні;

— виявити теоретичні основи формування системи нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність підприємств в Україні;

— обґрунтувати напрями забезпечення ефективного нагромадження капіталу для стимулювання інвестиційної активності вітчизняних підприємств.

МЕТОДИ

З метою вирішення завдань наукового дослідження в науковій статті застосовано загальнонаукові теоретичні методи (узагальнення, пояснення, групування) та спеціальні методи наукового пізнання (формально-логічний; порівняння, порівняльного аналізу, статистичний). Опрацювання отриманих даних виконано із застосуванням сучасних інформаційних технологій.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Економічне оцінювання механізмів залучення інвестицій на підприємство слід здійснювати на основі результату їх застосування. Це зумовлено тим, що саме ретроспективні або перспективні результати застосування певного механізму визначають потребу підприємства у його використанні. Тому необхідним є виявлення та дослідження рушійних сил, які формують результат використання механізмів залучення інвестицій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Найбільш очевидним наслідком позитивного макроекономічного розвитку за певний період часу є приріст за цей час обсягу отриманих суспільством благ. Ефективність розвитку економіки оцінюється виходячи з обсягу ресурсів, що використовуються для цього. Суспільство продовжує розглядати економіку як інструмент досягнення своїх соціальних цілей, а економічна діяльність, у свою чергу, спирається на специфічний інструментарій вирішення завдань, що виникають (орієнтуючись, перш за все, на параметри прибутку, випуску продукції або інші економічні показники). Зокрема

кризи, що стають результатом накопичення диспропорцій в системі, багато в чому є похідними від тих моментів її розвитку, які ігнорувалися теорією і практикою підготовки управлінських рішень.

Капітал не просто один з факторів виробництва, а важлива рушійна сила економічного розвитку. В сучасних умовах рух капіталу відбувається відповідно до відтворювальних процесів і має власну систему мотивації і умов, що в результаті і відображається на зміні економічного стану країни. Наприклад, створення робочих місць викликає зростання потреби в робочій силі, але з цього не випливає, що за умов демографічних обмежень процес створення робочих місць зупиняється, а отже, зменшується інвестиційна активність в економіці [1, с. 1853]. За таких умов розвиток має набувати капіталомісткого характеру, який змінює логіку поведінки бізнесу під тиском потреби в збереженні капіталу, і, як підсумок, змінює технологічний уклад в економіці. Аналогічно і за умов сталого розвитку (концепція нульових темпів зростання) відтворювальний процес визначає якісні зміни в соціально-економічній системі.

За незначної зміни випуску продукції поліпшення якості життя досягається за рахунок підвищення ефективності накопичення капіталу. Через автономність процесу відтворення капіталу, його зв'язки з кон'юнктурою ринку (фактор попиту) або з демографічною ситуацією (фактор пропозиції) носять лише опосередкований характер. За певного технологічного укладу виникають проблеми ефективного накопичення капіталу в країні, які можуть бути вирішені або на основі НТП, або шляхом вивезення фінансових коштів з країни [2, с. 58]. Тому інвестиційну політику бізнесу і держави слід розглядати, перш за все, як основу для створення можливостей подальшого розвитку процесу ефективного накопичення капіталу в країні. Таким чином, тільки прагнення до збереження і примноження капіталу може розглядатися в якості основної рушійної сили інвестиційного розвитку.

Принципове значення має той факт, що інвестиційна діяльність є вимогою зовнішнього середовища, необхідністю порятунку коштів, а не проявом доброї волі бізнесмена або його бажання отримати прибуток. На рівні окремого бізнесу домінує логіка альтернативних рішень у рамках оцінки співвідношення витрат і результатів, виходячи з повсякденного економічної практики. Як і будь-який вид витрат компаній, капітальні вкладення вимагають дбайливого ставлення. Для того, щоб здійснювати вибір варіантів розміщення коштів, необхідно коректно враховувати особливості теоретичної проблеми "економії інвестицій" [3, с. 29].

Інвестиції як фактор, що забезпечує процес накопичення капіталу, і як фактор забезпечення отримання прибутку мають і подібні риси, і суттєві відмінності з точки зору системи управлінських рішень щодо обґрунтування економічного зростання. На відміну від поточних витрат ресурсів (сировинних, енергетичних, трудових), ресурси тривалого користування (основні засоби) є особливим способом використання прибутку і амортизації (минулої праці, який "зекономити" неможливо) [4, с. 28]. Утворений в компанії інвестиційний ресурс повинен бути ефективно витрачений, щоб стати капіталом. В іншому випадку відбувається омертвіння коштів, має місце упущений прибуток і втрата цінності ресурсу,

Таблиця 1. Співвідношення іноземних інвестицій і валового нагромадження основного капіталу окремих країн за 1996–2016 рр.

Країни	Прямі іноземні інвестиції (за вирахуванням дезінвестицій), млрд дол. в поточних цінах	Валове нагромадження основного капіталу, млрд дол. в поточних цінах	Прямі іноземні інвестиції, % до ВНОК	У тому числі	
				1996 рік	2016 рік
США	2972	37675	7,9	4,8	11,1
Німеччина	709	10163	7,0	0,8	8
Франція	840	7062	11,9	5,1	6,8
РФ	303	2300	13,2	2,5	13,2
Україна	54	353	15,3	2,4	24,7
Південна Корея	71	3940	1,8	0,8	0,0
Китай	1393	15297	9,1	14,3	6,9
Індія	196	3767	5,2	0,3	4,7

Джерело: складено за даними [10].

що зберігається. Як результат від інвестиційних вкладень компанія отримує прибуток, повернення вкладених коштів у вигляді амортизаційних відрахувань і ринкову оцінку вартості бізнесу. Від того, який напрям отримання результату вважати головним, залежить стратегічний вибір компанії і економіки в цілому.

Державна політика стосовно об'єктивного (за умов НТП і глобальної економіки) протиріччя між раніше накопиченим капіталом і капіталом, що знову формується, має принципове значення для процесів економічного розвитку країни [5, с. 59]. Реагуючи на негативні прояви механізму відтворення капіталу (адаптацію за рахунок скорочення виробництва), держава рятує "старий капітал". Це частково компенсує зниження ефективності нових вкладень в реальне виробництво і забезпечує підтримку умов функціонування чинного виробничого потенціалу. Пільги для чинного виробництва, включаючи зміну податкових режимів, систем кредитування та навіть націоналізацію "кризового бізнесу", є загальносвітовою практикою [6, с. 10].

Враховуючи вищенаведене, очевидним буде припущення, що апарат управління інвестиційною діяльністю підприємства, а саме залучення інвестицій має бути чітко прив'язаним до цілей діяльності підприємства-реципієнта.

Слід зауважити, що накопичений і залучений капітал не завжди доцільно використовувати для інвестицій на фінансовому ринку, виняток становлять інвестиції у надійні цінні папери, такі як державні облигації внутрішньої позики, казначейські зобов'язання тощо. Ми поділяємо думку О.С. Федорчака, що це зумовлено таким основними причинами:

- відсутність в Україні розвиненого фондового ринку та складна економічна ситуація;
- відсутність досвіду ефективного управління активами на фінансових ринках;
- недосконалість вітчизняної законодавчої бази у сфері захисту прав інвесторів;
- низький рівень довіри до фінансових інститутів, що зумовлює їхню, порівняно, не високу фінансову ефективність.
- інші причини [7, с. 135].

Тому відповідальні за залучення інвестицій працівники підприємства при формуванні цілей стосовно обсягу залучених інвестицій та шляхів досягнення цього мають тісно співпрацювати з відділами, які управляють операційною діяльністю підприємства.

У процесі адаптації бізнесу до змін умов накопичення капіталу активну роль відіграє державний механізм управ-

ління. Так, за умов глобалізації важливим є ставлення держави до національного і зарубіжного капіталу. У поточній державній політиці акцент робиться на регулювання зовнішньоторговельної діяльності (більш зручний для уряду спосіб шукати проблеми зовні, а не всередині економіки) [8, с. 255]. Залучення іноземного капіталу до процесів економічного розвитку країни через імпорт товарів і, тим самим, формування нових ніш накопичення капіталу, з подальшим їх наповненням на основі проведення політики імпортозаміщення, носить, безсумнівно, позитивний характер і для компаній, і для економіки в цілому. Менш однозначна ситуація з протекціонізмом як формою захисту національного капіталу, тобто способом підтримки вже існуючих ніш накопичення капіталу в країні. Безпосередня роль заходів щодо захисту внутрішнього ринку в процесі нагромадження капіталу виглядає перебільшеною, зважаючи на масштаб накопиченого капіталу та інвестиційного ресурсу, що генерується ним (табл. 1).

На наш погляд, важливим є усунення причин, через які внутрішній капітал не цікавиться нішами виробництва товарів, що одержуються з імпорту. Логіка вкладення коштів в інвестиційний актив до моменту втрати доцільності його використання докладно описана в теорії циклів [9, с. 504]. Без інвестиційної підтримки конкурентоспроможність традиційних виробництв на ринку ресурсів (трудових, сировинних) знижується. Результатом цього стає не тільки скорочення можливостей для подальших вкладень, припинення інвестування, але і втрата цінності раніше сформованого основного капіталу (перш за все, в результаті НТП). Для того, щоб відбувся перехід від підтримки до ліквідації виробництва (необхідна, але не достатня умова кризи), необхідна поява на ринку нових можливостей для перспективного вкладення коштів (накопичення капіталу або іншої дію фактора "творчого руйнування" Шумпетера). Криза традиційних виробництв, таким чином, стає наслідком початку нового (зовнішнього для галузі) фактора економічного зростання, а не результатом припинення дії раніше сформованого механізму (вичерпання традиційної моделі розвитку) [7, с. 138].

Нові технології, зазвичай, важко інтегрувалися з традиційним виробництвом (наприклад, Інтернет вбиває традиційний бізнес у багатьох секторах). Таким чином, не лише ставилася під сумнів цінність раніше накопиченого капіталу, але і зменшувалися можливості для нарощування капіталу (інвестицій). Результатом ставали не тільки проблеми фінансового ринку та інвестування в економіку, а й фактичне скорочення реального капіталу в країні.

Протиріччя індустріального суспільства чітко проявилися в Україні, і за їх загальної подібності з індустріально розвиненими країнами світу, вони мають особливості, які визначаються процесом формування ринку капіталу в країні. Країнам з трансформаційної економікою властиві специфічні мотивація поведінки (держави і бізнесу) і способи збільшення капіталу. Вони базуються на використанні накопичених суспільством ресурсів з метою збільшення індивідуального капіталу навіть ціною втрати частини суспільного багатства.

Використовуючи можливості, надані світовим ринком (офшори, "власні" іноземні інвестиції) для управління рухом капіталу, вирішуються питання визнання індивідуальної власності за допомогою спрямування доходів в інші країни світу. Потенціал механізму розвитку трансформаційної економіки вкрай обмежений. Перерозподіл раніше накопиченого суспільного капіталу і відновлення на цій основі виробничого потенціалу неминує призводити до пошуку напрямів його подальшого розвитку. Зокрема перехід до загальносвітової моделі (універсальної) в рамках процесів накопичення капіталу всередині країни на основі ринкових механізмів [6, с. 11].

Логіка використання заощаджень в Україні може бути визначена в рамках загальноісторичних процесів первісного нагромадження капіталу, інвестування в створення нових точок накопичення капіталу і подальшого реінвестування з урахуванням відмінностей стартових умов побудови капіталізму і особливостей окремих галузей.

До 2016 р. проблеми ефективності заощаджень вирішувалися досить просто як на рівні держави, так і на рівні бізнесу і населення. Натомість, у 1990-ті роки заощадження забезпечували приватизаційний процес і відновлення раніше знецінених заощаджень, що і зумовило обмеження у створенні нових основних засобів. На початку 2000-х років процес підвищення вартості бізнесу і перерозподілу власності приводив до акумулювання значних фінансових коштів, які не чинили впливу на потреби в інвестиційному розвитку.

Завершення перерозподілу раніше накопиченого капіталу ("дешевої" власності) призвело до зниження ефективності інвестицій в процеси реструктуризації бізнесу, що викликало посилення відтоку коштів за кордон.

Нині Україна стикається з традиційними для економіки індустріально розвинених країн проблемами ефективного використання вільних фінансових коштів. Механізм, що забезпечує (визначає) відтворення капіталу в Україні, не має принципових відмінностей від систем, що діють в інших країнах світу, хоча для окремих сегментів економіки і компаній характерні відносно автономні відтворювальні моделі. До складу вітчизняної відтворювальної системи входять елементи, що знаходяться в інших країнах світу. Компанії прагнуть використовувати капітал, що перебуває в їх розпорядженні найбільш ефективним способом (керуючись власною системою критеріїв розвитку).

Найвиразніше протиріччя між накопиченим капіталом і поточними інвестиціями проявляється в рамках державної політики України. Дії держави, що вживаються для порятунку раніше накопиченого капіталу, були

орієнтовані на поточний стан справ в економіці України 1990-х років, і з цієї точки зору вони є закономірними і тактично обгрунтованими. Протягом багатьох років держава обмежує тиск інвестицій на раніше накопичений капітал на внутрішньому ринку. З одного боку, основні засоби підприємств зберігали привабливість для використання зважаючи на значне відхилення вартості їх придбання від рівня витрат, які були необхідні для створення нового бізнесу. З іншого боку, у кінці 2000-х років держава для уникнення більш масштабних проблем (відомих з досвіду Японії 1990-х років і США 2000-х років) змушена підтримувати вартість накопиченого майна, генеруючи власний попит на традиційну продукцію (житло для військовослужбовців, черговиків, обмін старих автомобілів і т. п.) [1, с. 1857].

Провідну роль у сучасній моделі державного впливу на відтворювальний процес відіграють відмінності в умовах отримання доступу до ресурсів для діючих і новостворюваних підприємств. Вони носять принциповий характер в реальному секторі економіки (вартість підключення до мереж, доступ до трудових ресурсів, землі і т.п.). Наслідком державної політики щодо збереження накопиченого капіталу (рівень вибуття основних засобів не перевищує 1%) неминує стає обмеження (згортання) зон перспективного накопичення капіталу. Можливості для збільшення ефективності використання капіталу в рамках діючого виробництва обмежені, що показує досвід найбільш ефективних вітчизняних компаній. Розв'язання завдання збереження наявного в країні капіталу в рамках існуючих способів стає все дорожчим і безперспективнішим (внаслідок змін вартості традиційних майданчиків, які дорожчають через відсутність альтернативних можливостей накопичення капіталу).

Діюча система відтворення (інвестиційний механізм) забезпечує підтримку і технологічну модернізацію компаній, що домінують в галузях. Для цього у них достатньо власного інвестиційного ресурсу і є широкі можливості для залучення позичених коштів. Відношення обсягу фінансування в основний капітал за рахунок власних коштів до величини власного інвестиційного ресурсу підприємств у середньому за 2006—2016 рр. склало 27,7% [10]. Інвестиційні ресурси діючих підприємств металургійної, нафтопереробної і ряду інших галузей за існуючих економічних умов значно (в 2—3 рази) перевищують обсяги потреб виробництва в інвестуванні. Надлишкові ресурси компанії спрямовують на фінансовий ринок або інвестують за кордон [5, с. 61].

Варто зазначити, що у процесі прогнозування на державному рівні і у великих стратегічно орієнтованих корпораціях слід відмовитися від критеріїв прибутковості (розглядаючи прибуток як характеристику доцільності прийняття конкретних варіантів і одного з джерел інвестицій), а як основу для економічного обгрунтування рішень необхідно використовувати параметри потенційної можливості накопичення капіталу (ємність ніш) [6, с. 11]. На наш погляд, за цих умов для інших учасників ринку неминучим рішенням видається стратегія погоні за лідером, забезпечуючи свою конкурентоспроможність на ринку ресурсів на основі розвитку основного капіталу підприємств.

ВИСНОВКИ

Таким чином, обґрунтування процесу нагромадження капіталу та його вплив на інвестиційну активність певного підприємства є складною процедурою, оскільки, під час здійснення вкладання інвестиційних ресурсів необхідно врахувати великий обсяг інформації, частина якої є недоступною, оскільки з певних мотивів приховується самими підприємствами. Інвестор, при прийнятті рішення щодо інвестування у певне підприємство, очевидно, намагається проаналізувати якомога більший обсяг даних. Враховуючи вищенаведене, можна стверджувати, що задля забезпечення успішності процесу залучення інвестицій необхідно володіти певними відомостями про систему прийняття рішень потенційного інвестора щодо здійснення ним тих чи інших інвестицій. Тому в процесі адаптації бізнесу до змін умов накопичення капіталу активну роль грає державний механізм управління. Так, за умов глобалізації важливим є ставлення держави до національного і зарубіжного капіталу. Лише такий механізм здатний збільшувати економічне багатство країни прискореними темпами незалежно від кон'юнктури світового ринку і прибутковості окремих виробництв.

Література:

1. Георгіаді Н.Г. Рішення щодо забезпечення розвитку креативного менеджменту підприємства як елемент інформаційно-комунікаційної системи / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь, Н.Г. Георгіаді, Д.К. Зінкевич // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. — Вип. 259. — Т. VII. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2010. — С. 1853 — 1861.
2. Георгіаді Н.Г. Концептуальні засади інтегрованості систем управління інноваційним розвитком машинобудівних підприємств / Н.Г. Георгіаді, С.В. Князь // Регіональна бізнес-економіка та управління. Науковий, виробничо-практичний журнал. — 2010. — № 2 (26). — Вінниця: Вінницький фінансово-економічний університет. — С. 57 — 68.
3. Мороз Ю.В. Інвестиційний клімат в Україні та діяльність міжнародних фінансових організацій із його поліпшення / Ю.В. Мороз // Вісник Вінницького політехнічного інституту. — 2013. — № 3. — С. 28—34.
4. Соломіна Г.В. Функціонування компаній з управління активами: світовий досвід і вітчизняна практика / Г.В. Соломіна // Науковий вісник: зб. наук.-техн. праць. — Сер.: Фінанси, банки, інвестиції. — 2014. — № 2. — С. 28—32.
5. Сумець О.М. Розвиток форм інвестування оновлення техніко-технологічної бази логістичних систем / О.М. Сумець // Економіка АПК. — 2014. — № 2. — С. 57—63.
6. Федорчак О.Є. Сутність і види механізмів залучення інвестицій на підприємство / Н.Г. Георгіаді, О.Є. Федорчак // Журнал "Інвестиції: практика та досвід" — № 2, 2013 р. — С. 6—12.
7. Федорчак О.Є. Механізми залучення інвестицій як складова інноваційної діяльності підприємства / О.Є. Федорчак, Л.Я. Ванькович // Збірник наукових праць "Формування ринкової економіки в Україні". — Львів: Видавництво Львівського Національного університету ім. І. Франка. — 2014. — № 31. — Ч. 2. — С. 135—140.
8. Федорчак О.Є. Метод аналізування інвестиційної привабливості підприємства / С.В. Князь, Н.Г. Георгіаді, О.Є. Федорчак // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Сер.: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та розвитку. — 2014. — № 794. — С. 255—262.
9. Хома І.Б. Формування та використання систем діагностики економічної захищеності промислових підприємств: монографія / І.Б. Хома. — Львів: Видавництво Львівської політехніки. 2012. — С. 504.
10. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References:

1. Heorhiadi, N.H. Kuz'min, O.Ye. Kniaz', S.V. and Zinkevych, D. K. (2010), "The decision to ensure the development of creative management of the company as an element of the information and communication system", *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky. Zbirnyk naukovykh prats'*, vol. 259, no VII, pp. 1853—1861.
2. Heorhiadi, N.H. and Kniaz', S.V. (2010), "Conceptual principles of integration of management systems for innovative development of machine-building enterprises", *Rehional'na biznes-ekonomika ta upravlinnia. Naukovyj, vyrobnycho-praktychnyj zhurnal*, vol. 2, pp. 57—68.
3. Moroz, Yu.V. (2013), "Investment climate in Ukraine and the activities of international financial organizations to improve it", *Visnyk Vinnyts'koho politekhnichnoho instytutu*, vol. 3, pp. 28—34.
4. Solomina, H.V. (2014), "Functioning of asset management companies: world experience and domestic practice", *Naukovyj visnyk: zb. nauk.-tekhn. prats'*. — Ser.: *Finansy, banky, investytsii*, vol. 2, pp. 28—32.
5. Sumets', O.M. (2014), "Development of investment forms updating of technical and technological base of logistic systems", *Ekonomika APK*, vol. 2, pp. 57—63.
6. Fedorchak, O.Ye. and Heorhiadi, N.H. (2013), "The essence and types of mechanisms for attracting investments to an enterprise", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 6—12.
7. Fedorchak, O.Ye. and Van'kovych, L.Ya. (2014), "Mechanisms of investment attraction as a component of innovation activity of the enterprise", *Zbirnyk naukovykh prats' "Formuvannia rynkovoї ekonomiky v Ukraini"*. L'viv: *Vydavnytstvo L'vivs'koho Natsional'noho universytetu im. I. Franka*, vol. 31, no 2, pp. 135—140.
8. Fedorchak, O.Ye. Kniaz', S.V. and Heorhiadi, N.H. (2014), "Method of analyzing the level of investment attractiveness of the enterprise", *Visnyk Natsional'noho universytetu "L'vivs'ka politekhnika"*. Serii: *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta rozvytku*, vol. 794, pp. 255—262.
9. Khoma, I.B. (2012), *Formuvannia ta vykorystannia system diahnostryky ekonomichnoi zakhyschenosti promyslovykh pidpriemstv [Formation and use of systems of diagnostics of economic protection of industrial enterprises]*, *Vydavnytstvo L'vivs'koi politekhniki, L'viv, Ukraine*.
10. The official site of the State Statistics Service of Ukraine (2017), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 20 August 2017).

Стаття надійшла до редакції 23.10.2017 р.